

Odstiranje pogleda

Silva Novljan

(V Ljubljani, 21.11.2011)

Novi prostori Mestne knjižnice Kranj navdušujejo obiskovalce s prostornostjo, ki vabi in omogoča izbirati raznoliko knjižnično gradivo v pregledni ureditvi za izposajo na dom in za uporabo v knjižnici, h kateri jih nagovarjajo namensko raznoliko oblikovani otoki sedežev ob robu in znotraj knjižnih polic ter v ločenih prostorih za različne aktivnosti. Ob vsakem obisku (štirje od odprtja knjižnice do 15.11.2011) sem opazovala posameznike in skupine, ki so samozavestno uporabljali knjižnične storitve, z vedenjem pa razkrivali tudi ponos, da njihova knjižnica pritegne pogled tudi tistih, ki do sedaj še niso bili njeni obiskovalci. Te obiskovalce razkriva radovedno gibanje po prostoru, preizkušanje poti, pazljivo seganje po gradivu na knjižnih policah, preizkušanje sedežev, pogledov v knjižnico in iz nje, tiho zadovoljstvo, živahno kramljanje s spremljevalcem, ko jim korak ogleda ustavi nov zorni kot, nova luč, nov vabljev napis na vratih, nov sedež in celo igralo.

Najbolj živa(hna) je bila knjižnica v soboto dopoldne, ko je živ-žav otrok in njihovih staršev, ki so z vozički ali brez njih pripeljali otroke v mladinski oddelek, odzvanjal v prostoru. Da, slišala sem jih že pri vhodu knjižnice in prav to me je popeljalo v njihov oddelek. Prvi vtis: prišla sem v knjižni park, rezerviran za družine, otroke različnih starosti. Nekaj staršev je sedelo na stoli ob robu oddelka, nekateri so kramljali sredi knjižnih polic in se ozirali za otroke, drugi so skupaj z otroki izbirali knjige, posedali z njimi ob malih mizicah in prelistavali slikanice, najbolj glasno pa so odzvanjali otroški glasovi ob igralu. Tu so ob zloženih čevljevih stali odrasli in spremljali igro otrok v oblazinjenem prostoru, kjer so otroci kobacali po stopničkah, se zgubljali v tunelu in po toboganu pristali med žogicami, mlajši med njimi, dve leti in pol je imel, pa je z glasnim jokom oznanil svoj padec po stopničkah, ko si je utiral svoj prostor med desetimi drugimi. Jok je hitro utihnil v očetovem naročju, mene pa je napotil k branju pravil za uporabo igrala. Pregledno nameščena opozarjajo odrasle skrbnike otrok, da so odgovorni za otrokovo varnost, zato naj upoštevajo pravila. Težave nastopijo, kadar imata starša več otrok različne starosti in jim mlajši pobegne za večjim, težko pa je tudi prešteti število otrok v igralu ali izločiti otroka iz igre, ko pa je tako prijetno kobacati in poležavati na mehkih blazinah. Če je mene, ki naj bi v uživanju otrok prepoznavala tudi knjižničarsko strokovno komponento, jok vznemiril, so ostali obiskovalci ostali neprizadeti. Otroci niso prenehali brati, igrati igrice, gledati film na iPadu, izbirati knjige, se pogovarjati, tudi odrasli niso prekinili svojih pogovorov. Na moja vprašanja, ali jih hrup ne moti, so mi odgovarjali, da ne, podobno tudi starejši v pritličju, ki jih glasovi otrok niso motili pri zbranem branju časopisja. Glasovi, ki so v tem primeru nekoliko presejali sprejemljivo glasnost v normalnem tonu, so se zlivali v šum, nemoteč za zbrano delo obiskovalcev.

Podobno glasno je odmevalo v prostoru drugega dne vodenje skupine otrok po oddelku za otroke. Reakcije obiskovalcev so kazale, da je ta storitev glasovno bolj moteča. Vsaj za nekaj časa so prekinili svojo dejavnost in prisluhnili vodji skupine, podobno kot je zmotil še nenavajene obiskovalce hrup, ki ga je povzročil voziček za knjige ali trdo vlaganje knjig na police, razreševanje administrativnih del v pritličju in podobno. Da, knjižnica je v pritličju in ob stopnišču do zgornje etaže glasna, a videti je, da to obiskovalec ne moti, vedo pa tudi, da imajo na voljo veliko prostora, kjer so lahko v tišini. Prostori za tiho delo in glasno delo skupin so primerno izolirani, preprečujejo vdor hrupa iz prostora izbiranja

knjižničnega gradiva, vsekakor se zunanji glasovi tu manj slišijo kot pa brnenje klimatskih naprav v njih.

Opazovanje me prepriča, da ne bi bilo smiselno, zaradi nekaterih pogledov, ki so bolj naklonjeni tišini v knjižnici, izločiti igro in skupinske ogledе iz knjižnice. Oba dejavnika, ki nekoliko »kršita« določilo hišnega reda knjižnice: »v knjižničnih prostorih ni dovoljeno preglasno govoriti«, imata poudarjen vsaj en skupni cilj: privabiti obiskovalce in jih pritegniti k ponavljanju obiska. Če je pri tem nagovorjena še družina, taka »atrakcija« kot je igralo ni sporna; med drugim vemo, da tudi otroci privabijo odrasle v knjižnice. Je pa naporna za starše, ki morajo biti ob otrocih. Ampak priporočeno je, da so z njimi tudi pri izbiranju knjig, filmov, igrice, kadar jih ti želijo, potrebujejo, da najmlajšim berejo in skupaj z njim prelistavajo gradivo. Zakaj je to dobro, se lahko poučijo z gradivoma na knjižni polici »za starše«, kamor jih napoti in motivira za uporabo strokovno knjižnično osebje. Morda bi knjižnica tem obiskovalcem namenila še kakšno mehko, domače udobje, kavč, sedež, kjer bi otroci posedeli skupaj s starši ob njihovem branju, ali blazine na tleh, kjer bi se leže potopili v domišljjski svet.

Ko smo že pri knjižničnih pravicah otrok, predlagam zaradi njihove varnosti, da se steklene poličke na nosilkah knjižnih polic odstre, oblepi s trakom, prav tako pa bi bilo dobro informacijski prostor knjižničarja namestiti tako, da ima pregled nad celim prostorom, kjer se zadržujejo najmlajši, knjižničar pa naj se kar večkrat sprehodi med policami, vlaga gradivo na police, kar zlasti odrasle posameznike tega oddelka spomni, da so tudi oni v tem oddelku na očeh.

Knjižnica ima objavljeno poslanstvo, ki ga zagotavlja uresničevanje splošno sprejete vloge knjižnice. V tem prostoru ga bo lahko uresničevala, tudi zato, ker prostor lahko prilagaja sedanjim in prihodnjim potrebam (npr. če se izkaže igralo v prihodnosti kot nevarno moteče, ga lahko namesti v zaprti stekleni prostor). Tako bo v prihodnosti gotovo posvetila še več pozornosti druženju občanov, tudi medgeneracijskemu. Druženja pa so prijetna tudi takrat, ko so naključna, ko niso namenska, zaprta v posebne prostore, zato bi bilo dobro v kakšnem delu knjižnice poskrbeti za boljšo zvočno izolacijo, še zlasti če bo prepoved preglasnega govorjenja še obstajala. Naključno se pogosto družijo tudi mladostniki za učenje (zglede za to daje že bližnja kavarna), zato ne bi bilo odveč načrtovati tudi celice za skupinsko učenje, kjer se lahko skupaj učijo, izdeluje naloge vsaj štirje učenci, kajti tudi ti radi malo bolj glasno govorijo, pri učenju pa tudi nismo vsi radi na očeh, zato bi bilo dobro kakšni celici nameniti le eno, npr. vhodno steno stekleno, če je že potreben nadzor.

Sicer pa vlada v knjižnici red, a ne moteč. Knjižnica je prijetna tudi kar tako, za sprehod, počitek, ki ga nudi pogled na uporabnike, zatopljene v knjige. Koncentracija, zatopljenost je dragocenost, ki ji moramo danes nameniti toliko pozornosti kot razvijanju branja. Obe sposobnosti se zmanjšujeta, zato se danes kakovost knjižničnega prostora ocenjuje tudi po tem, kako človeka zapelje v svet sporočil in ga dolgo časa ne spusti iz rok. V Mestni knjižnici Kranj ne manjka prostorov, kjer se zatopiš v vsebino gradiva. Kakšni pa bodo še drugi novi knjižničarski koraki v teh novih fizičnih in virtualnih prostorih knjižnice, pa nam odstre vizija. Ta je najbrž še v pripravi, verjetno jo želi knjižnica oblikovati skupaj s pogledi obiskovalcev knjižnice. Tale moj pogled, pogled občasne obiskovalke knjižnice, na preglasno govorjenje sodi v ta okvir.

V viziji bo zaradi odstranih pogledov in potreb družbe gotovo predviden tudi presežek sedanje uporabe naših splošnih knjižnic, ki jo zaznamujejo značilnosti, kot npr.:

- izposoja leposlovnega gradiva pred strokovnim,
- izposoja strokovno poljudnega gradiva pred znanstvenim,
- iskanje užitka v nezahtevnem gradivu pred zahtevnim,
- izobraževanje s poljudnim gradivom, sekundarnimi viri pred primarnimi,
- prednost pri izbiranju podobnega gradiva pred raznolikostjo,
- izbiro oblikuje količina podobnih naslovov in priporočila posrednikov,
- ohranjanje, prevlada starih navad, vzorcev uporabe knjižničnega gradiva in knjižnice,
- vzdrževanje nivoja zadovoljstva uporabnikov ob omejeni rabi namena knjižnic,
- visoko **zaupanje** uporabnikov do knjižničarjeve pomoči pri izbiri gradiva.

Pročelje knjižnice odstira mimoidočim nov pogled na knjižnico, novi prostori knjižnice pa obljublajo, da bodo knjižničarji zaupanje uporabnikov opravičili, jim odkrivali nove poglede na knjižnične storitve in raznoliko vsebino in obliko sporočil v njeni zbirki in jim pomagali z bibliopedagoškim delom doseči cilj: uporabljati z razumevanjem kakovostno raznovrstno leposlovno in strokovno gradivo, ga samostojno izbrati za pridobivanja informacij, znanja, spoznanj, spodbud, estetskih doživetij in kakovostne sprostitev, za dobro razrešitev opredeljenih problemov.